

MÜTEŞEBBİSLER HANGİ ŞİRKET TÜRÜNÜ VE TİCARİ FAALİYETLERİNDE HANGİ KONULARI TERCİH EDİYOR

Özkan ARSLAN *

ÖZ

Müteşebbislerin başarılı olabilmesi için ilk şart, ticari faaliyetlerini hangi şirket çatısı altında yerine getireceklerini doğru şekilde belirlemek, ikinci şart da faaliyetlerini hangi konu veya konularda sürdüreceklerini rasyonel şekilde tespit etmektir. Ülkemizde kurulan şirketlere ilişkin verilerden hareketle, müteşebbislerin ticari faaliyetlerini şahıs şirketlerinden ziyade sermaye şirketleri çatısı altında sürdürmeyi tercih ettikleri, en çok kurulan şirket türünün limited şirket olduğu, en çok tercih edilen sektörün de inşaat sektörü olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Müteşebbis, şahıs şirketi, sermaye şirketi, sorumluluk.

1- GİRİŞ

Ticaret, endüstri ve benzeri alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse, müteşebbis olarak tanımlanmaktadır. Müteşebbislerin başarısı, ülkenin ekonomisini, ticaretini, istihdamını ve gelir düzeyini olumlu şekilde etkilemektedir. Ticari faaliyetlerin hangi şirket çatısı altında ve hangi konu veya konularda yapılacağı hususundaki doğru tercihler de doğal olarak müteşebbislerin amaçlarına ulaşmalarına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, müteşebbislerimizin 2015 yılının ilk dokuz ayındaki tercihleri istatistiki bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2- MÜTEŞEBBİSLERCE TERCİH EDİLEN ŞİRKET TÜRLERİ

2.1- Kollektif Şirket

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (T.C. Yasalar, 14.02.2011) (TTK) ¹ 124'üncü maddesinde belirtildiği üzere, ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden oluşmaktadır. Ayrıca, kollektif ve komandit şirketler "şahıs şirketi", anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler de "sermaye şirketi" sayılmaktadır.

* Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi

¹ Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için TTK kısaltması kullanılmıştır.

Kollektif şirket, ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir. Şirketin ortakları, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludurlar. Şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden evvel doğmuş olsa bile, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur. Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket sorumludur. Ancak, şirkete karşı yapılan icra takibi semeresiz kalmış veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş ise, yalnız ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açılabilir ve takip yapılabilir (TTK md.211,236,237).

Kollektif şirketin en az iki gerçek kişi tarafından kurulabilmesi, tüzel kişilerin bu şirkete ortak olamaması, şirket tüzel kişiliğe sahip olmakla birlikte kurumlar vergisi mükellefi sayılmaması ve bu nedenle de şirket ortaklarının şirketin elde ettiği kârdan payları oranında Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergilendirilmeleri, şirket ortaklarının, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlıklarıyla sorumlu olmaları nedenleriyle müteşebbisler ticari faaliyetlerini kollektif şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmemektedirler.

Nitekim, 2014 yılının Haziran ayı itibariyle ülkemizde kurulu bulunan ticaret şirketi sayısı (kooperatifler hariç) 812.758 olup bu şirketlerin 3.738 adedi kollektif şirkettir(Şirket İstatistikleri Bülteni, Haziran 2014, sayı:11). Dolayısıyla her bin müteşebbisten sadece beşi faaliyetlerini, kollektif şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmiştir.

Yine 1 Ocak 2015-30 Eylül 2015 döneminde; kooperatifler hariç kurulan ticaret şirketi sayısı 49.994 adet olup bu dönemde kurulan kollektif şirket sayısı sadece 10 adettir. Buna mukabil, aynı dönemde kapanan kollektif şirket sayısı ise 69'dur(Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri, 2015).

2.2- Komandit Şirket

Komandit şirket, ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirkettir. Sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara “komandite”, sorumluluğu sınırlı olanlara da “komanditer” denir. Komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekir. Tüzel kişiler ancak komanditer ortak olabilirler (TTK md.304).

İster komandite ister komanditer olsun her ortağın bir oy hakkı vardır. Bu kurala aykırı düzenlemeler geçersizdir. Şirket, komanditerler tarafından yönetilir. Her komanditer, iş yılı sonunda ve iş saatleri içinde, şirketin envanterleriyle bilançosunun içeriğini, diğer finansal tablolarını, bunların doğruluğunu ve geçerliliğini incelemeye yetkilidir (TTK md.309,310).

Bir komanditerin sorumluluğu koyduğu veya taahhüt ettiği sermaye miktarını aşamaz. Ancak, adı şirketin unvanında bulunan komanditer, üçüncü kişilere karşı komandite bir ortak gibi sorumlu sayılır. Şirketin varlığı şirket alacaklılarına yetmeyecek olursa, bu alacaklılar geri kalan alacaklarından dolayı komanditerlerin kişisel mallarına başvurabilirler (TTK md.319,320,325).

Komandit şirketin en az iki kişi tarafından kurulabilmesi, tüzel kişiliğe sahip olmakla birlikte kurumlar vergisi mükellefi sayılmaması, komandite ortakların, ortaklık kârından aldıkları payların şahsi ticari kazanç olarak vergiye tabi tutulması ve şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlıklarıyla sorumlu olmaları nedenleriyle müteşebbisler ticari faaliyetlerini komandit şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmemektedirler.

Nitekim, 2014 yılının Haziran ayı itibarıyla ülkemizde kurulu bulunan ticaret şirketi sayısı (kooperatifler hariç) 812.758 olup bu şirketlerin sadece 331'i komandit şirkettir (Şirket İstatistikleri Bülteni, Haziran 2014, sayı:11). Dolayısıyla her onbin müteşebbisten sadece dördü faaliyetlerini, komandit şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmiştir.

Yine 1 Ocak 2015-30 Eylül 2015 döneminde; kooperatifler hariç kurulan ticaret şirketi sayısı 49.994 adet olup bu dönemde komandit şirket kurulmamış, buna mukabil aynı dönemde beş adet komandit şirket ise kapanmıştır (-Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri, 2015).

2.3- Anonim Şirket

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludurlar. Esas sermaye en az 50.000 TL olmalıdır. Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır. Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. Hamiline veya nama yazılı pay senetleri çıkarılabilir (TTK md.329,332,338,359,484).

Anonim şirket, bir sermaye şirketi olduğundan kurumlar vergisine tabi olup şirket kazancı %20 gibi sabit bir oran üzerinden vergilendirilmektedir.

Anonim şirket, borçlarından dolayı sadece malvarlığıyla sorumludur. Şirketin borcunun kamu alacağından (vergi, sosyal güvenlik primi gibi) veya ticari alacaklardan kaynaklanmış olması şirket ortaklarının sorumlu olduğu tutarlara etki etmez. Ortakların şirket borçlarından dolayı sorumlulukları taahhüt ettikleri sermaye payları kadardır. Eğer, ortaklar taahhüt ettikleri sermaye paylarını şirkete ödemişler ise şirket borçlarından dolayı alacaklılar hiçbir şekilde ortakların mal varlığına uzanamazlar.

Bununla birlikte, kamu alacağının anonim şirket mal varlığından kısmen veya tamamen tahsil edilememesi veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması halinde tüzel kişiliğin kanuni temsilcisi konumundaki yönetim kurulu üyelerinin şahsi malvarlıklarından takip ve tahsili cihetine gidilir. Eğer temsil yetkisi aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olan murahhas bir veya birkaç üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere bırakılmışsa kamu alacağının bunlardan takip ve tahsiline gidilmesi, bu durumda diğer yönetim kurulu üyeleri hakkında ise işlem yapılmaması gerekir. Şirket esas sözleşmesinde bu şekilde bir görevlendirmeye ilişkin herhangi bir kayıt bulunmuyorsa, bu durumda 6762 sayılı Kanun'un 317'nci maddesi ile 6102 sayılı Kanun'un 365'inci maddesi hükmü göz önüne alınacak ve yönetimde bulunan tüm üyelerin müşterek ve müteselsil sorumlulukları dikkate alınarak haklarında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un mükerrer 35'inci maddesi uyarınca işlem yapılacaktır(Maliye Bakanlığı, 2007).

Öte yandan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun (T.C. Yasalar, 06.01.1961) mükerrer 80'inci maddesinin birinci bendine göre; ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak nitelendirilmemektedir. Dolayısıyla, söz konusu düzenlemeyle gerçek kişi ortakların, anonim şirket pay senetlerini iki yıldan fazla elde tuttuktan sonra satmaları halinde bu satıştan doğan kazançları vergi dışı bırakılmıştır.

Anonim şirketin kurulabilmesi için bir kurucunun yeterli olması, bu bir kişinin gerçek veya tüzel kişi olabilmesi, aynı şekilde yönetim kurulunun bir kişiden oluşabilmesi, bu kişinin gerçek veya tüzel kişi olabilmesi ve seçilecek kişinin de şirkette pay sahibi olma (ortak) zorunluluğunun bulunmaması, şirket ortaklarının şirket borçlarından dolayı sorumluluklarının taahhüt ettikleri sermaye payı ile sınırlandırılmış olması, şirketin Devlete olan ve şirket mal

varlığından ödenemeyen borçlarından dolayı yönetim kurulu üyesi olmayan ortaklar hakkında bu borç dolayısıyla takip yapılamaması, birden fazla yönetim kurulu üyesi olan anonim şirketlerde yönetim kurulunun temsil yetkisini bir murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devretmesi halinde diğer yönetim kurulu üyelerinin de Devlete olan borçlar dolayısıyla haklarında takip yapılamaması, şirket ortaklarının en az iki yıl sahip oldukları pay senetlerini satmaları halinde bu satıştan doğan kazançların vergilendirilmemesi nedenleriyle müteşebbisler ticari faaliyetlerini anonim şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmektedirler.

Nitekim, 2014 yılının Haziran ayı itibariyle ülkemizde kurulu bulunan ticaret şirketi sayısı (kooperatifler hariç) 812.758 olup bu şirketlerin 94.828'i anonim şirkettir(Şirket İstatistikleri Bülteni, Haziran 2014, sayı:11). Dolayısıyla her yüz müteşebbisten onbiri faaliyetlerini, anonim şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmiştir.

Yine 1 Ocak 2015-30 Eylül 2015 döneminde; kooperatifler hariç kurulan ticaret şirketi sayısı 49.994 adet olup bu dönemde 9.497 adet anonim şirket kurulmuş, buna mukabil aynı dönemde 1.121 adet anonim şirket ise kapanmıştır(Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri, 2015).

2.4- Limited Şirket

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olan ve bu sermayesi esas sermaye paylarının toplamından oluşan şirkettir. Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Ortakların sayısı elliyi aşamaz. Limited şirketin esas sermayesi en az 10.000 Türk Lirasıdır. Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Esas sermaye paylarının geçişleri, ticaret siciline tescil ettirilir. Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir. Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler (TTK md.57 3,574,580,595,598,602,623).

Limited şirket, bir sermaye şirketi olduğundan kurumlar vergisine tabi olup şirket kazancı %20 gibi sabit bir oran üzerinden vergilendirilmektedir.

Limited şirket, borçlarından dolayı sadece malvarlığıyla sorumludur. Şirketin borcunun kamu alacağından (vergi, sosyal güvenlik primi gibi) veya ticari alacaklardan kaynaklanmış olması şirket ortaklarının sorumluluk rejimini etkilemektedir. Ortakların şirketin ticari borçlarından dolayı sorumlulukları taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlı iken kamuya olan borçlarda şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumlu tutulmaktadır.

Limited şirket birçok bakımdan anonim şirketle aynı özellikleri göstermekle birlikte vergilendirme bakımından anonim şirketlere göre dezavantajlı konumdadır. Şöyle ki, limited şirket ortakları amme alacağından sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumlu tutulmaktalar, yine ortaklığın devri halinde de değer artış kazancı nedeniyle vergiye tabi olmaktadır. Buna rağmen müteşebbislerin en çok tercih ettiği yapı limited şirkettir.

Nitekim, 2014 yılının Haziran ayı itibariyle ülkemizde kurulu bulunan ticaret şirketi sayısı (kooperatifler hariç) 812.758 olup bu şirketlerin 713.861'i limited şirkettir (Şirket İstatistikleri Bülteni, Haziran 2014, sayı:11). Dolayısıyla her yüz müteşebbisten 87'si faaliyetlerini, limited şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmiştir.

Yine 1 Ocak 2015-30 Eylül 2015 döneminde; kooperatifler hariç kurulan ticaret şirketi sayısı 49.994 adet olup bu dönemde 40.488 adet limited şirket kurulmuş, buna mukabil aynı dönemde 7.720 adet limited şirket ise kapanmıştır (Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri, 2015).

2015 yılının ilk dokuz aylık verilerine göre, kurulan her 100 anonim şirketten 11'i kapanırken bu sayı limited şirketlerde 19 olarak gerçekleşmiştir.

3- MÜTEŞEBBİSLERCE TERCİH EDİLEN TİCARİ FAALİYET KONULARI

2015 yılının ilk dokuz aylık verilerine göre, her 100 müteşebbisin 80'i ticari faaliyetlerini limited şirket çatısı altında, 18'i anonim şirket çatısı altında 2'si de kolektif şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih etmiştir.

Müteşebbislerimiz, anonim ve limited şirketi tercih ettiklerinden 2015 yılının ilk dokuz ayında bu şirketlerin hangi konularda faaliyet göstermek üzere kurulduklarına baktığımızda birinci sırada ikamet amaçlı olan veya olmayan

binaların inşaatını, ikinci sırada lokantacılık ve seyyar yemek hizmetlerini vermeyi, üçüncü sırada elektrik enerjisi üretimini, dördüncü sırada mühendislik faaliyetleriyle ilgili teknik danışmanlık vermeyi ve beşinci sırada da ağaç, inşaat malzemesi ve sıhhi teçhizat toptan ticareti yapmayı amaçlayan şirketlerin aldığı görülmektedir(Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri, 2015).

Bu verilerden hareketle, en çok tercih edilen ticari faaliyetlerin inşaat sektörüne yönelik olduğu (birinci, üçüncü ve beşinci sıradaki faaliyetler), bunu gıda sektörünün ve enerji sektörünün izlediği söylenebilecektir.

4- SONUÇ

Ülkemizde kurulan şirketlere ilişkin verilerden hareketle, müteşebbislerin ticari faaliyetlerini şahıs şirketlerinden ziyade sermaye şirketleri çatısı altında sürdürmeyi tercih ettikleri, 1 Ocak 2015-30 Eylül 2015 dönemine ait verilere göre şahıs şirketi olan komandit şirket kuruluşunun olmadığı, bir diğer şahıs şirketi olan kollektif şirket kuruluş sayısının 10 olmasına karşın aynı dönemde 69 şirketin kapandığı, müteşebbislerimizce gerek şirket borçlarına karşı sorumlulukların ağır olması gerekse de vergisel avantajların sermaye şirketlerine nazaran az olması nedeniyle şahıs şirketlerinin kuruluşuna teşebbüs edilmediği, buna mukabil hem sorumluluk hem de vergi avantajları nedeniyle sermaye şirketlerinin tercih edildiği, 2015 yılının ilk dokuz ayında her 100 müteşebbisten 80'inin ticari faaliyetlerini limited şirket çatısı altında, 18'inin de anonim şirket çatısı altında sürdürmeyi tercih ettikleri, sermaye şirketi olmakla birlikte sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ne geçmişte ne de son dokuz aylık dönemde müteşebbislerce tercih edilmediği anlaşılmaktadır.

Müteşebbislerce en çok tercih edilen sektörün, inşaat sektörü olduğu bu sektörü de gıda ve enerji sektörünün izlediği görülmektedir.

KAYNAKÇA

[http://icticaret.gtb.gov.tr/data/5315a212487c8e0fd48d2262/Şirket%20İstatistikleri%20Bülteni%20\(Haziran-2014\).pdf](http://icticaret.gtb.gov.tr/data/5315a212487c8e0fd48d2262/Şirket%20İstatistikleri%20Bülteni%20(Haziran-2014).pdf) erişim tarihi:20.10.2015

<http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapanan-Sirketistatistikleri.php> erişim tarihi:20.10.2015

Maliye Bakanlığı (30.06.2007). **Tahsilat Genel Tebliği**. Ankara: Resmi Gazete (26568 sayılı).

T.C. Yasalar (06.01.1961). **193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (10700 sayılı).

T.C. Yasalar (14.02.2011). **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu**. Ankara:
Resmi Gazete (27846 sayılı).